

POGLED NA SVOJE DELO

Gaja Kos

OGLEDOBRALCI

ali *Zgodbe iz oddaljenega predmestja v slovenščini*

Z Aksinjo (Kermauner) sva se ravno peljali k Zvonku (Čohu), ki naju je v domačem ateljeju pričakoval v družbi Žige (Špageta),* ko je Aksinja iz torbe potegnila knjigo in mi z njo pomahala pred nosom, rekoč, da ji jo je Irena (Miš Svoltšak) zadnjič dala zame. Bežno, kolikor mi je pač dopuščal raven in prazen odsek ceste, sem jo ošvrknila s pogledom, vendar mi v tistem hipu naslovnica ni vzdramila spomina. Smo se pogovarjali o tej knjigi? Kaj, če sploh kaj, je treba z njo narediti? Ko sem Aksinjo

povprašala, če so zraven tudi »navodila za uporabo« (se razume, da sem, navajena, da se knjige bodisi »dela« bodisi z njimi kaj »naredi«, imela v mislih kaj bolj določenega od tega, da se jo prebere, kar je pač samoumevno), ni o njih vedela ničesar in knjiga je pristala na zadnjih sedežih. To, da bi skrivnostna, že na prvi pogled vznemirljiva in privlačna knjiga ostala neodprta dlje časa, kot je nujno potrebno, pa seveda ne gre. Med čakanjem na »navodila«, za katera nisem dvomila, da bodo prišla, sem jo za začetek torej prebrala. In si jo ogledala. Oboje natančno, ker je pač takšne sorte, da zahteva natančnega, senzibilnega *ogledobralca*, ki si zna in hoče uživaško vzeti čas. Popravek – takšen bo od nje dobil največ, čeprav nedvomno dopušča tudi druge vrste bralcev, po (pravičnem?) načelu, bolj kot si površen, manj dobiš in manj ti ostane.

Shaun Tan torej in *Zgodbe iz oddaljenega predmestja*. Avstralija, ampak hkrati cel svet. Drobne, subtilne, napete, presenetljive, ganljive, domiselne zgodbe, ki na najrahljejši, takorekoč neopazen način pripovedujejo o (univerzalnih etičnih) vrednotah in skrivnostih življenja ter se ogledobralcu ponujajo v

* Junak tipne slikanice Aksinje Kermauner in Zvonka Čoha *Žiga Špaget gre v širni svet*.

premislek. Emocionalen ali racionalen, saj je vseeno, kar hočem povedati je, da gre za tip zgodb, ki ti zlezejo pod kožo in tam še malo gomazijo; ene prijetno ščegetajo, druge špakajo. Še pred zadnjo zgodbo je bilo jasno, da gre za vrhunski knjižni izdelek. Za petnajst sofisticiranih miniaturnih raznolikih značajev, ki jim ni moč nič dodati in ničesar odvzeti, ki ogledobralca vabijo v svoj svet skrivnih sob, micenih študentov na izmenjavah, doma narejenih hišnih ljubljencev itd. tudi z zamolki, in so paša za oči, poligon za domišljijo in gorivo za duha. »Navodilo«, ki je res sledilo par dni zatem, je bilo enostavno izpolniti, kajti dejansko je šlo le za vprašanje, kakšna se mi zdi knjiga. Odgovor je bil hiter in je obsegal nekaj vrstic, toda v povzetku se je (verjetno) bral kot že zapisano: Gre za vrhunski knjižni izdelek. Po domače – knjiga je super! Odgovor na odgovor je bil še hitrejši in je šel, v prostem povzetku, takole: Odlično, kajti pravice so že kupljene! Odlično, torej se bo knjiga prevajala! In se je res, in odgovornost, izziv in veselje sta nepričakovano doleteli mojo malenkost, za kar sem Ireni in Janezu (Miš) izjemno hvaležna. Kajti »zgolj« ogledobranju je sledilo čisto drugačno, intenzivnejše, raziskovalno in ustvarjalno druženje z besedilom in ilustracijami (eno in drugo je večkrat

organsko povezano), ki je v upanju po vsaj kančku kritične distance vključevalo namerne pavze, v prizadevanju po najboljši rešitvi tu in tam kofetkarske debate o kakšni dilemi in v želji po »predčasnem« preizkusu poskusne zajce, pardon, bralce.

Poskusni bralci seveda niso imeli izbire. Pač pa jo imajo vsi ostali. In kot se rado primeri knjigam, ki so naslovniško odprte, torej namenjene najširšemu krogu bralcev – Shaun Tan med delom menda nikoli nima pred očmi točno določene skupine bralcev, pač pa neobremenjeno ustvarja za vse –, se je tudi v tem primeru izkazalo, da (pri nas) v končni fazi po večini ostanejo skoraj brez. Paradoks? Mladi je pač niso posvojili in samo ugibam lahko, da se zdi večini izposoja ali nakup relativno tanke in za povrhu še bogato ilustrirane knjige pri določeni starosti, ko so vsi na vampirjastih in volkodlakastih špehih, sramota, primerljiva edino s tem, da si za petek nisi bil zmožen izboriti izhoda dlje kot do desetih zvečer. Odrasli se sicer nad Tanom navdušujejo, a jih, če odštejemo njegove fene, strastne knjigobrnce, ki vedo, da (nekatero) slikanice in ilustrirane knjige še zdaleč niso le za otroke, in tiste, ki so si jo sicer sposodili ali kupili za svoje otroke in jo na koncu prebrali (tudi) sami, ni veliko, kajti v knjižnicah je knjigo pač moč najti le na mladinskih oddelkih. Skrajni čas je torej, da se otremo rigidne in napačne predpostavke, da knjige z ilustracijami pritičejo in se spodobijo le določeni starosti in da knjižnice v postavitvah postanejo bolj fleksibilne. V nasprotnem primeru grejo in bodo šle (nekatero) knjige mimo tako neopazno in nepreklicno, kot se v *Zgodbah iz oddaljenega predmestja* od svojih gostiteljev poslovil Erik.